

LEV TROÇKİ

YALNIZCA
BURJUVAZİ İÇİN
PARLAYACAKSA
GÜNEŞİ DE
SÖNDÜRÜRÜZ

SEVİM KAHRAMAN

DESTEK YAYINLARI: 1298
BİYOGRAFİ: 16

**SEVİM KAHRAMAN / LEV TROÇKİ - YALNIZCA BURJUVAZİ İÇİN
PARLAYACAKSA GÜNEŞİ DE SÖNDÜRÜRÜZ**

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşın
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Editör: Özlem Esmergül
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Temmuz 2020 (2.000 Adet)
3. Baskı: Ağustos 2020
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-912-8

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Nazlı Koçak
Sertifika No. 40200
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

“EYLEMSİZ
İNANÇ ÖLDÜRÜR.”

LEV TROÇKİ

YALNIZCA
BURJUVAZİ İÇİN
PARLAYACAKSA
GÜNEŞİ DE
SÖNDÜRÜRÜZ

SEVİM KAHRAMAN

“Dum spiro, spero! Soluk aldıkça umut edeceğim-soluk aldıkça gelecek için, güçlü ve güzel insanın tarihin kendiliğinden akışına hâkim olacağı ve onu güzellik, neşe ve mutluluğun sınırsız ufkuna doğru yönlendireceği o parlak gelecek için savaşıacağım... Dum spiro, spero!”

– Lev Troçki

---

* Nefes aldığım sürece umudumu yitirmeyeceğim.

-I-

Lev Davidoviç Bronştayn

Rusya'da doğan ve yetişen Lev Troçki, geçen yüzyılda dünya sosyalist hareketinin önde gelen liderlerinden ve teorisyenlerinden biriydi. Troçki, 20. yüzyılın başındaki sınıfsal ve siyasal mücadeleler sürecinde devrimci bir eylemci olarak en öndeydi. Bu özellikleriyle Rusya'da 1917'de gerçekleşen sosyalist devrimin de liderleri arasında yer aldı. Kurulan ilk devrimci Sovyet Hükümeti'nin Dışişleri Komiserliği (Bakanlığı) ve Kızılordu Komutanlığı görevlerini üstlendi.

Troçki, 1917 Rus Devrimi'ne kadar, Çar'ın en korkulan güçleriyle savaştı. Devrimden sonra Batı'nın desteğiyle ayaklanan Çar yanlılarına ve ordusuna karşı 4 yıl süren içsavaşı Troçki liderliğindeki Kızıl Ordu kazandı.

O sosyalist bir devrimi savundu ve daha ileriye gitmek için Marksizm'in ortodoks yorumlarına karşı meydan okumaya hazırды. Çünkü, Marksistler arasındaki yaygın inanış, sosyalist devrimin yalnızca gelişmiş Batı ülkelerinde olabileceğiydi.

Rusya gibi geri kalmış ülkelerde ise, kapitalizmin gelişebilmesi için ilkönce bir "burjuva devrimi"ne ihtiyacı vardı.

Burjuva devrimi, Çar'ı parlamenter demokrasi ile yerinden edecek; kapitalizmin gelişmesine izin vererek ve eski feodal yapıyı yıkacaktı. Rusya ancak bunlardan sonra sosyalist bir devrim için hazır olabilirdi.

Lev Troçki, Bolşeviklerin ve Sovyet Devrimi'nin lideri Vladimir İlyiç Lenin gibi bu tezlere karşı çıktı. Bu dönemde, daha sonra çok ünlenecek, "sürekli devrim" teorisini geliştirdi.

Rusya'nın küresel kapitalizmden ayrı görülemeyeceği konusunda ısrar eden Troçki'ye göre; bu ülkede kapitalizm gelişme sürecinde geç kalmıştı ancak onlar çok gelişmiş olan rakiplerinden öğrendiklerini kopya etmişler, dolayısıyla uluslararası kapitalizmin bir parçası haline gelmişlerdi. Kapitalist ülkeler arasındaki eşitsiz gelişim, sosyalist bir devrimin önünde engel değildi. Tam tersine bu durum, sürekli devrim için nesnel koşulların varlığını gösteriyordu.

Troçki buna "eşitsiz ve birleşik gelişme" adını verdi. Moskova ve Petersburg'daki devasa fabrikalarda

binlerce işçi emek sarf ederken, Rusya'nın uçsuz bucaksız bozkırlarında feodal düzen devam ediyordu. Ülkede köylüler, işçi sınıfından çok daha büyük bir toplumsal kesimi oluşturuyordu.

Ancak, köylüler dağınık durumdaydı ve örgütlenmeleri zordu. Büyük fabrikalarda bir arada bulunan, sendikalarda toplanan işçi sınıfı örgütlü ve sosyalistlerin yürüttüğü çalışmalar nedeniyle siyasal bilinci yüksek bir konumdaydı. Bu durum, işçilerin muazzam bir gücü olduğu anlamına geliyordu. Troçki, Çar'ı devirebilecek tek gücün işçiler olduğunu söylemişti.

Ama işçiler güçlerini anladıklarında ondan vazgeçmek istemeyeceklerdi. Yani işçiler devrimi ilerletebilir ve devrim işçi konseylerine dayanan sosyalist bir hükümet kurabilirlerdi.

Öyle ki, önce Şubat, sonra Ekim 1917'de gerçekleşen iki devrim Lenin ve Troçki'nin teorisini kanıtladı. Demokratik nitelikli Şubat Devrimi'nde Çar devrilmiş ve yerini burjuva sınıfının etkin olduğu "geçici hükümet" almıştı.

Aynı yılın Ekim ayında gerçekleşen, Lenin'in liderliğindeki Bolşevik Partisi'nin önderlik ettiği Sosyalist Devrim, işçi sınıfını, köylüleri ve askerleri iktidara getirdi. "Büyük Ekim Devrimi" diye de adlandırılan 1917 Rus Sosyalist Devrimi, 1789 Büyük Fransız Devrimi'nden sonra insanlık tarihinde

eşitlik ve özgürlük yolunda ileriye doğru atılan en büyük adımlardan biri diye de değerlendirildi.

Troçki'nin özel yaşamı onun siyasal serüveniyle doğru orantılı biçimde gelişmiştir. Bu yüzden Troçki'nin yaşam çizgisine bakarak onun düşünce sistemini anlamak ve ifade etmek hem daha doğru hem de daha açıklayıcı olacaktır.

Troçki'nin doğum günü olan 7 Kasım'ın (Gregoryan takvime göre 25 Ekim) aynı zamanda Ekim Devrimi'nin de gerçekleştiği gün olması ilginç bir rastlantıdır. Troçki bunun için *"Mistikler ve Pisagor'un çömezleri bundan işlerine gelen sonucu çıkarabilirler. Ben Ekim Günleri'nden üç yıl sonra bunun farkına varmıştım"*¹ der.

Lev Davidoviç Bronştayn, yani Troçki 7 Kasım 1879 tarihinde Ukrayna'nın küçük bir kasabasında dünyaya geldi.

Troçki'nin çatışmalı, inişli çıkışlı olağanüstü yaşamı adeta nefes nefese giden bir macera tadındadır. Sonu iyi bitmeyen bir macera olsa da, bu fırtınalı yaşamında Troçki, hiçbir zaman hayalperest bir macera insanı olmadı. Aksine, alışkanlıklarına bağlı, disiplinli, metodu seven ve buna uygun davranan biriydi.

Çalışkan ve tertipli öğrenciliğini tüm yaşamına yansıtmıştı. Öğrenmeye olan tutkusu devrimin en hızlı zamanlarında bile sürmüştü.

Troçki, Yahudi bir çiftçi ailenin çocuğu olarak doğmuştu. Ukrayna'nın Kerson Vilayeti'nde o sıralarda 50 kadar Yahudi aile yaşamaktaydı. Çarlık Rusya'sında Yahudilerin sınır kentlerinde yaşaması yasaklanınca steplere göç başlamıştı. Birinci Aleksandr'ın hükümdarlığı sürecinde Yahudilerin görece kazandığı "imtiyazlar" tahta Birinci Nikolay'ın çıkmasının ardından kaybedilmişti. Bu da baskı sürecinin geri gelmesine neden olmuştu. Troçki'nin ailesinin Yanovka çiftliğini satın alıp yerleşmesi o zamana denk geldi.

Troçki, *Hayatım* adlı yapıtında çocukluğuna ilişkin şöyle diyor:

*"Benim çocukluğum da açlığı ve soğuğu görmedi. Ben doğduğum zaman ailemiz oldukça rahata ermiş bulunuyordu. Ama, anam babam yoksulluktan gelme ve yarı yolda kalmayı istemeyen sıkı insanlardı. Bütün kaslar gergin, akıl fikir hep çalışmakta ve daha çok kazanmakta."*²

Değirmende çalışan köylülerle tanışıp, onların emeğine tanıklık etmesi üzerine şöyle der:

“Düşmekte olan soylular sınıfını ve çıkmakta olan kapitalizmi gerçek yüzleriyle kırdı görmüşümdür. İnsanlar arasındaki ilişkileri de ve daha başka cinsten bir kültürü, daha üst düzeyde, ama çelişkilere boğulmuş bir çerçevedeki kent kültürünü daha iyi görmek ve tanımak olanağını da bana gene o sağlamıştır.”³

Troçki gittiği okulda azınlık öğretmenlerin çalışmasından dolayı yine azınlık öğrencilerin pek ezilmediğini düşünüyordu. Ancak, din derslerinden muaf tutulan Yahudiler, öteki öğrenciler tarafından rahatsız edilebiliyordu. Troçki, adaletsizliğe uğramanın ne demek olduğunu ilk kez o günlerde yaşayarak öğreniyordu. Çarlık rejiminden soğuması çocukluk günlerinde başlamıştı.

Yahudi olmasının getirdiği zorluklar içindeki muhalif duyguyu canlı tutuyordu. O günlere ilişkin Troçki şöyle der:

“Kesin olan şey, hayatın kafama doldurduğu sosyal düşüncelerin hep muhalefetten yana oluşuydu. Bunlar nelerdi? Ezilenlere karşı sevgi, haksızlığa karşı öfke, en ağır basanı da belki bu ikincisiydi. İlk çocukluk yıllarımdan beri gündelik yaşayış üzerine edinmiş olduğum izlenimler içinde, insanlar arasındaki eşitsizlik,

en göze batanı oluşu ve bayağının bayağısı görünüşü ile başta gelir; haksızlık ceza görmeyeceğine güvenen bir küstahlığa bürünüyordu; insan haysiyeti her an ayaklar altına alınıyordu. Köylülerin kırbaça yatırıldığını hatırlamak yeter. Bunlar beni şiddetle irkiltiyordu, herhangi bir teori ile ilişkim olmadan ve patlama gücü yüksek bir duygu birikimi yaratıyordu içimde. Ömrümün ilk dönemindeki gözlemlerim sonucunda zorunlu olarak varmış olduğum büyük tündengelimler karşısında bir süre için duraksar gibi olmamın nedeni belki de budur.”⁴

“Eylemsiz inanç ölüdür.”

İçindeki isyan onu politikaya götürürken, Marksist fikirlerle tanıştı. Troçki 18 yaşındayken Güney Rusya İşçi Birliği grubunu kurdu. Bu birliğin dile getirdiği sorunlar ve kederlerin odağında insan onunun kurtarılması yer alıyordu. Ancak, yaptıkları toplantılar, üyelerin kültürel koşullarını aşamıyordu.

Gruptan bir yoldaşının örgütten uzaklaşıp okul eğitimine ağırlık verdiğini gözlemlediğinde ona bir

not yazmış ve şöyle demişti: “Eylemsiz inanç ölüdür.” 1879’dan 1940’ın 20 Ağustos’una değin yaşamı bu öğüdün kendisi için ne kadar sağlam bir ilke olduğunu gösterir.

Troçki politik yaşama, Rusya’da devrimci demokratik bir hareket olan Narodniklere katılarak adım atmıştı. Radikal halkçı bir hareket olan Narodnik örgütte uzun süre kalmayacak, iki yıl sonra Marksizm’i benimseyecekti. Yeraltı faaliyetleri nedeniyle Sibirya’ya sürgüne gönderildiğinde, sivrisineklerle, çeşitli bataklik hastalıklarıyla ve dondurucu soğukla başa çıkarken, Lenin’in *Ne Yapmalı* kitabının yayımlanmasına daha bir yıl vardı. Troçki ise bu dönemde (1901 yılında) merkezîyetçi ve devrimci parti fikrini geliştirdiği yazılarını kaleme almıştı. Troçki’nin görüşleri, neredeyse (yaşamı boyunca) Lenin ile paralel bir seyir izlemişti.

Genç Troçki, her koşulda devrim ve sosyalizm davasını sürdürüyordu. Bu mücadele sırasında, Çar’ın polisi tarafından yakalanıp, mahkemelerince tutuklandı. Bu ilk hapislik günleri, yaşamı boyunca tam altı ülkede toplam yirmi hapishanede geçecek yıllar için hazırlık gibiydi. Her defasında daha dirençli bir biçimde hapisten çıkıyordu. Çağdaşlarının çoğu gibi, onun üniversitesi hapishane, sürgün ve mültecilik olmuştu. Geçmişte yaptıklarını düşünme ve kendini değerlendirme olanağı da buluyordu böylece.

Troçki, Çarlık döneminde iki seferde dört yıl hapis yatmıştı. İlkinde iki yıl, ikincisinde birkaç hafta sürgünde kaldı. İki kez Sibiryadan kaçtı, iki kez yurtdışına kaçtı. Toplamda on iki yıl kadar yurtdışında yaşamak zorunda kaldı. Üniversite eğitimi epey uzun sürdü diyebiliriz. Ancak öğrenme tutkusu yaşamının sonuna kadar sürdü. Öğrenciliğinde, çölde susuz kalmış bir kişinin suyu içmesi gibi kitapları içiyor, hepsinden ayrı bir tat alıyordu.

Sibiryaya sürüldüğünde Güney Rusya İşçi Birliğinden arkadaşı Aleksandra Lvovna ile evlendi. Çiftin iki kız çocuğu oldu. Bu gelişme, maddi zorluklarla dolu bir yaşamın başıydı. O sıralarda Rusya'da siyasi çalkantılar yükselmeye başlamıştı. 1905 Devrimi'ne yalnızca üç yıl vardı ve siyasi sürgünler birer birer Sibiryadan firar etmeye başladı. Bulaşıcı bir hastalık gibi siyasiler arasında yayılıyordu firar. Troçki de bu kervana katıldı, ailesini arkada bırakarak Londra'ya giden bir trene kapağı atmayı başardı. Üzerinde Avrupa modasına uygun bir giysi, koltuğunun altında ise *İlyada* vardı. Cebindeki sahte pasaporta sahte bir isim düşünürken, hapisanedeki başgardıyanın adı aklına geldi ve onu yazdı: "Troçki..." Ölümüne kadar bu ismi taşıyacaktı artık.

Troçki, Odessa'da hapisane günlerinde eline ilk kez geçen Darwin'in *Türlerin Kökeni* adlı yapıtında ilgisini çeken durumu şöyle anlatır:

“Darwin erkek tavus kuşunun değilse bile, yine öyle güzelim horozun tüylerinin gelişmesini göz önüne seriyor, o önemsiz ilk renk ayrılıklarından o en karmaşık renk dokusunun nasıl türediğini gösteriyordu. Diyebilirim ki, o anda, tavus kuşunu Darwin’in yorumuna özgü teorik açıdan düşündüğümde, tam o anda, tanrı diye bir şeyi tanımamam gerektiğini hissettim içimde. Çünkü eğer tabiat böylesine ince ve görkemli bir eseri ‘gözü kapalı’ bir metotla meydana getiriyorsa, bu eserin dıştan gelme yabancı bir kuvvetin eseri olmasına ne gerek var? Birkaç ay sonra Darwin’in otobiyografisini okuduğumda –hepsini iyice hatırlıyorum– şöyle bir cümle vardı: Ben Darwin, her ne kadar İncil’deki o yaratılış teorisini reddettimse de, içimde hâlâ tanrı inancı var. Bu cümleden Darwin’in yerine ben utanç duydum. Ve bunun, söylemeye alışılmış bir yalan mı, yoksa dünyanın en ikiyüzlü burjuvazisi olan İngiliz burjuvazisinin sosyal zihniyetine ödenen diplomatik bir haraç mı olduğunu bugün bile hâlâ kestiremiyorum.”⁵

Troçki yaşamı boyunca doğru bildiği yoldan yürüdüğünü, daha başka nasıl bir örnekle açıklayabilir ki!

Londra'da, 1902 sonbaharında Lenin'in evinin kapısı üç kez vurulduğunda konuk Troçki'ydi. Troçki, Lenin'le ilk kez tanışıyordu ve yaşamının dönüm noktalarından birini yaşıyordu.

“Troçki yeni bir fikirle karşılaştığı zaman bu fikre vereceği cevap önce bir dereceye kadar şartlandırılmış bulunacaktır; ama önce büyük bir kibirle bu yeni fikre karşı koyacaktır; fikri ne kadar ilginç bulursa ona karşı direnmesi de o kadar artacaktır; başlangıçtaki kuşkularını ve kararsızlıklarını önleyecektir. Sonra iç savunuları yıkılmaya başlayacak, kendisine olan güveni sarsılacaktır... Ama hâlâ herhangi bir teslim olma belirtisi göstermeyecektir. Kendisini çok beğenmiştir ya da o fikre tam olarak daha inanmamıştır. Kafasında geçen mücadelenin görünürde hiçbir belirtisi yoktur. Sonra birdenbire, kendisini yeni bir inanç kavrayacak, sanki bir anda olmuş gibi iç çelişkisini ve kibrini yeniverecektir. Bu sırada göstereceği teslimiyet ve eski fikirlerine karşı umursamazlığı hasımlarını şaşırtacaktır: Troçki karşı davadan, umulmayan, derin sonuçlar çıkaracak kadar o davayı benimseyecektir.”⁶

Troçki, Lenin tarafından, Brüksel, Liege ve Paris'te mülteci topluluklarını ziyaret etmesi için görevlen-

dirildi. Paris günlerinde Natalia Ivanovna Sedova ile tanışması Troçki'nin yaşamında yeni bir sayfa açtı. Ölümüne kadar Sedavo ile yaşamını sürdürdü. İki erkek çocukları oldu.

Troçki daha sonra Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde ve Latin Amerika'da bulundu. Rus işçi hareketinin güçlü mücadelesi ile gelişen 1905 Devrimi'nin liderlerinden biri oldu. Daha sonra, 1905 yılı üzerine kaleme aldığı kitabında Odessa'da Yahudilere yapılan pogromu (kırımı) detaylarıyla anlatacağı.

“Önce Yahudilerin Ortodoks kilisesine saldırarak istedikleri” yalanı yayıldı; sonra yerel basın sosyalistleri kutsal ikonaları tahrip etmekle suçladı. Kitlelerin Yahudilere karşı nefretini alevlendirmek için her şey hazırlanmıştı. Belli bir günde pogromların saldırı ve savunma marşı olan “Tanrı Çarı korusun!” müziğini çalan askeri bando eşliğinde milliyetçi bir yürüyüş düzenlendi. Güvenlik kuvvetlerinin korku verici yığınağı Yahudilerin her türlü savunmasını engellerken, Kara Yüzler adlı saldırgan gruplar Yahudi mahallelerini talan ve cinayetle kırıp geçirmeye başladılar. Troçki, Çar'ın 1905 Devrimi'nin intikamını Yahudilere pogrom uygulayarak aldığı ve böylece muhaliflere korku vermeye çalıştığını düşünüyordu.

Siyasal tarihte de önemli bir yeri olan Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 2. Kongresi, 1903 yılında